

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola – Büntető és Polgári Eljárásjog

Horváth Orsolya

A kutya kriminalisztikai hasznosítása

PhD értekezés tézisei

Pécs
2017

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola – Büntető és Polgári Eljárásjog

Horváth Orsolya

A kutya kriminalisztikai hasznosítása

PhD értekezés tézisei

Témavezető
Fenyvesi Csaba
habilitált egyetemi docens

Pécs
2017

Tartalomjegyzék

I. A kutatás tárgya, célja és módszere	4
1. 1. A kutatás tárgya	4
1. 2. A tudományos probléma meghatározása, a kutatás célja és módszere	4
II. Az értekezés tartalma, következtetései	6
2. 1. A kriminalisztikai odorológia	6
2. 2. A kutya származása	7
2. 3. A kutya szaglása	7
2. 4. A kutya az ember és a rendvédelem szolgálatában	8
2. 5. A kereső kutyák és alkalmazásuk	9
2. 6. Az azonosító kutyák és alkalmazásuk	10
2. 7. A kereső és azonosító kutyák munkavégzési tárgyai	11
2. 8. Kriminalisztikai tárgyú megállapítások	12
2. 9. Büntető eljárásjogi megállapítások és a kutyák munkájának joggyakorlata	13
2. 10. A jelentősebb kutatások és a saját eredmények	14
2. 11. A jövő lehetőségei	15
III. Az értekezés tudományos eredményei	15
3. 1. A tudományos eredmények összefoglalása	15
3. 2. A tudományos eredmények hasznosításának lehetőségei	15
3. 2. 1. A jogtudomány számára	16
3. 2. 2. A normaalkotó, (jogalkotó) számára hasznosítható javaslatok	16
3. 2. 3. A jogalkalmazás számára hasznosítható eredmények	17
3. 2. 4. Minden területre vonatkozó javaslatok	17
3. 2. 5. A rendőrség marketingjéhez szorosan kapcsolódó javaslatok	18
IV. Summary	18
V. A szerző publikációs jegyzéke	19

I. A kutatás tárgya, célja és módszere

1. 1. A kutatás tárgya

A kutatás tárgya a kutya kriminalisztikai hasznosításának vizsgálata mind a felderítés, mind a bizonyítás körében. Témámként olyan területet kívántam választani, amelytől nem visszhangzik a média, valamint nem találunk a témát feldolgozó három-négy különböző tv-sorozatot. Az azonosítás, nyomkövetés vizsgálata és önmagában a szolgálati kutyák munkájának bemutatása és összefüggései a kriminalisztikával és a büntetőeljárással, fehér foltnak számítanak a magyar kriminalisztika írásos, monográfiaként megjelenő gyűjteményében.

Az ember ősidők óta használja az ebeket céljai elérése érdekében. A modernkori rendészet megszületésével párhuzamosan fogalmazódott meg az igény a kutyák szolgálatba vételére. A kriminalisztika céljával összhangban megállapítható, hogy használhatók egyrészt bünfelderítési, másrészt bűnmegelőzési feladatokra is.

A kriminalisztikai odorológia vagy más néven kriminálkinológia minden olyan ismeretet tartalmazó tudományos terület, amely segíti a kriminalisztika célját és összefüggésben van a szagokkal. Ez alapján nemcsak a szagazonosítás és a nyomkövetés tartozik ide, hanem a kábítószer-, robbanóanyag-, egyéb, előre meghatározott anyagok keresését magában foglaló terület is, amely a kiképzett kutyák munkáján alapul.

1. 2. A tudományos probléma meghatározása, a kutatás célja és módszere

Célszerűnek láttam a szagazonosítás és nyomkövetés területének, gyakorlatának mélyebb vizsgálata után a kereső tevékenységet végző szolgálati kutyák munkáját is bemutatni.

A vizsgált terület szorosan kapcsolódik a természettudományokhoz, ezen okból tárgyaltam a disszertáció fejezeteiben az ehhez kapcsolódó ismereteket.

Ahhoz, hogy mind a kereső, mind az azonosító (szagazonosítás, nyomkövetés) tevékenységet magában foglaló eljárások és a szolgálati kutyák elnyerjék valós helyüket a büntető igazságszolgáltatásban, meg kell ismernünk azok előnyeit, hátrányait és korlátait.

A kereső-kutyák tevékenységét vizsgálva az alábbi kérdésköröket kell megvizsgáljunk:

- (1) milyen anyagok felderítésére alkalmasak a kiképzett kutyák?
- (2) mekkora mennyiségű anyagot képesek detektálni?
- (3) minek számít a kereső tevékenység kriminalisztikai és büntető eljárásjogi értelemben?

- (4) természettudományos oldalról vizsgálva van-e különbség az egyes fajták munkavégzésének eredményességében?
- (5) a joggyakorlat hogyan fogadja ez eredményeket?
- (6) összhangban áll-e a jelenlegi gyakorlat a 21. századi kihívásokkal?

A nyomkövetés kapcsán tudnunk kell, hogy:

- (1) mi alapján történik az eljárás?
- (2) pontosan mit követ a kutya?
- (3) milyen tényezők befolyásolják az eljárás eredményességét?
- (4) mi a célja a nyomkövetésnek?
- (5) van-e különbség az egyes fajták munkavégzésében?
- (6) milyen esetekben fogadja el a bíróság az eredményeket?
- (7) vannak-e további fejlődési lehetőségek az eljárásban?

Végül a szagazonosítással kapcsolatban a fenti célhoz igazodva:

- (1) mi is a szagazonosítás, mi történik az eljárás alatt, és miért a kutya végzi az azonosítást?
- (2) milyen más bizonyítási eljárásokhoz hasonlíthatjuk, a jelenlegi szabályozás figyelembe vételével?
- (3) a szabályozás megfelel-e az elvárásoknak?
- (4) meg kell határoznunk, hogy kik és milyen minőségben vehetnek részt az eljárás során.
- (5) mind természettudományos, mind büntető eljárásjogi megközelítésből meg kell vizsgálni, hogy indokolt-e a használata a bizonyítás körében?
- (6) a büntető eljárásjog egyik kiemelt szempontja a justizmordok elkerülése, így óhatatlanul is ki kell térnünk olyan kérdések vizsgálatára, hogy a szagazonosítást hogyan értékeli a bíróság, egyáltalán támaszthatók-e olyan követelmények a kutyával, mint „biodetektorral” szemben, amelyeket műszerek vagy szakértők esetén várunk el.
- (7) az egységesítés, standardizálás gondolata esetleg felmerülhet-e az eljárás alkalmazásánál?
- (8) milyen helyettesítő eszközök állnak rendelkezésünkre az eljárás lefolytatására?

Az egyes szakterületek szabályozása, módszere, természettudományos alapjai, joggyakorlata vizsgálatát követően megfogalmaztam egyrészt olyan következtetéseket és javaslatokat, amelyek figyelembe vétele az illetékes szervek döntési jogkörébe tartozik. Másrészt további kérdéseket fogalmaztam meg, amelyek megválaszolására utat engedek a jövő kriminalistái számára is, utalva ezzel a terület rohamos fejlődésére a legújabb kutatási

eredményeknek köszönhetőn. Végül saját kutatást folytattam le az emberi szagok analitikai vizsgálatára.

II. Az értekezés tartalma, következtetései

2. 1. A kriminalisztikai odorológia

A kriminalisztika alkalmazott tudomány, azaz gyakorlati tevékenységet végez a bűnesetek felderítése, bizonyítása érdekében. Általános érvényű megállapítás, hogy az alkalmazott tudomány az alaptudományok ismereteit (például fizika, kémia, biológia) használja célja(i), azaz tárgya elérése érdekében.

A fenti megállapításokkal összhangban, a szolgálati kutyák alkalmazásával foglalkozó ismeretanyag kiemelt jelentőséggel bír, hangsúlyozva a kriminalisztika változó jellegét, bemutatva a bizonyítékok felkutatásának egy eszközét. A szolgálati kutyák és munkájuk áll a vizsgáldás középpontjában, bűnmegelőzési és bűnfelderítési eszközök.

Az erre vonatkozó ismereteket összefoglaló (tudomány) területeket kriminalisztikai odorológia, kriminálkinológia fogalommal azonosítjuk.

Véleményem szerint minden olyan ismeret a kriminalisztikai odorológia részét képezi, amely segíti a kriminalisztika célját és összefüggésben van a szagokkal. Ez alapján nemcsak a szagazonosítás és a nyomkövetés tartozik ide, hanem a kábítószer-, robbanószer-, egyéb, előre meghatározott anyagok keresése is. Utóbbiak idesorolásának oka, hogy az egyes szagok az eljárás fókuszát képezik, illetve a kereső tevékenység célja szintén megegyezik a kriminalisztika célkitűzésével, azaz megelőző, felderítő, bizonyító tevékenységben jelenik meg. Ahhoz, hogy az odorológia területéhez sorolt egyes szolgálati kutyák által végzett feladatoknál a megfelelő módszereket dolgozzuk ki, és a leghatékonyabban járjunk el, meg kell vizsgálnunk az eszközt, annak működését, a környezetet, a működést befolyásoló tényezőket stb. Mindezek alapján a disszertációban bemutatom a kutyát, viselkedési jellemzőit, a környezetet ahol él és dolgozik, valamint kitérek az egyes munkafeladatokat befolyásoló, azokra ható tényezőkre is. Hangsúlyozom, hogy a bírósági tárgyalóterem, a normák kialakítása a „végső állomása” a kriminalisztikai odorológiának. Ahhoz, hogy megbízható és hatékony módszerrel dolgozzunk, szükséges összegyűjteni és értékelni az adott terület ismeretanyagát, ennek megfelelően változtatni a módszeren, és utolsó lépésként elhelyezni azt a jogalkalmazás világában. Csak ezen folyamat betartását követően várhatjuk

el, hogy a kutyák alkalmazása és munkájuk eredménye megfelelő értékeket és értelmezést hagyjon az igazságszolgáltatásban.

A kriminalisztikai odorológia célja tehát – a bűncselekmények felderítésén túl –, hogy az egyes tudományágak ismeretanyagát tömörítő szabályokat, utasításokat, joganyagokat, a tudomány jelen állásával hozza összhangba. Ehhez azonban az szükséges, hogy a tudományterületeket képviselők között kooperáció jöjjön létre, és nyitott szemlélettel vitassák meg az egyes nézeteket, kutatási eredményeket, szükség esetén pedig merjenek változtatni és ezáltal hatékonyabbá tenni a bűnüldözést.

2. 2. A kutya származása

A tudomány jelen állása szerint tehát elfogadottnak tekintendő, hogy a farkas a kutya legközelebbi élő rokona.

MIKLÓSI szerint a leszármazási vizsgálatokon túl célszerű összehasonlító megközelítésből is tanulmányozni a Canis nembe tartozó fajokat, tekintettel arra, hogy az esetleges kutyaős már kihalt. A farkas kutatás tehát napjaink egyik központi helyet elfoglaló területe mind a kutyák kognitív képességeinek vizsgálatakor, mind a modern kutyakiképzési technikák elméleti hátterének vizsgálatánál is.

Az ember és a kutya kapcsolata, az eddigi kutatások eredményeiből is látható, sok ezer éves múltra tekint vissza. Az, hogy az embernek a legszorosabb kapcsolata a házasított állatokon belül a kutyával alakult ki, feltételezhetően annak köszönhető, hogy a négylábúak egyedi szociális kognitív képességekkel rendelkeznek. Számos kutatás tehát arra fókuszál, hogy ezt a hipotézist alátámassza.

2. 3. A kutya szaglása

A kutya megjelenését az ember mellett és háziállattá válását követően szükséges bemutatni, hogy miért emelkedett ki a többi háziállat közül pont ez a faj és miért alkalmazza az ember évszázadok óta különböző céljai elérése érdekében.

A kutyák szaglása körülbelül egymilliószor jobb, mint az emberé. Ennek magyarázata, hogy a szaglónyalvákahártya mérete eltérő az embernél és kutyánál. Ha illusztrálni szeretnénk, ez annyit tesz, hogy egy kutya szaglόμεzeje kiterítve egy 1,5x1,5 méteres szőnyegnek felel meg, míg ez embernél ez a terület csak egy gyufásdoboz méretet ad ki.

A szaglást érzékenyíteni is lehet, amely a kutyák esetében úgynevezett szimatolás segítségével megy végbe, és ez által hosszabb ideig képesek a szaganyagok a szaglónyálkahártyával érintkezésben maradni. A szimatolás lehetőséget teremt a kutyák nyomkövetőként, valamint vadászkutyaként történő igénybevételére is. A váltakozó intenzitású légörvénylés megteremtésével a légáramlás növekszik az orrüregben és az orrlyukak kitágulnak az optimális légáramlás elérése érdekében. Ennek jelentősége az adaptációhoz köthető, ugyanis az olfaktorikus rendszer változó ingerek esetén működik jól, ami azt jelenti, hogy a szimatolás segítségével állandóan új információ, szaginger gyűjthető és ezáltal felülírható a régi, adaptálódott szagélmény. A turbulencia elősegítéséhez hozzájárulnak a labirintusszerű turbinális csontok, amelyek a szaglópórus felé irányítják a beáramló levegőben lévő szaganyagokat. Az ember esetén szimatolásról nem, csak szippantásról beszélhetünk, amely kevésbé fejlett folyamat, mint a kutyáknál. A kutya szaglópórus felülete átlagosan negyvenszer nagyobb, mint az emberé. A szaglás küszöbértékét az 1 cm³-ben lévő minimális szagmennyiség adja meg. A kutyáknál a szagérzet kiváltásához, például a vajsav esetében ennek az értéknek az egymilliomodnyi mennyisége is elegendő.

Mindezek igazolják, hogy az emberrel ellentétben a kutya, pontosabban a külön erre a célra kiképzett kutya alkalmas az összehasonlító eljárások (szagazonosítás, nyomkövetés), a keresőmunkák elvégzésére.

2. 4. A kutya az ember és a rendvédelem szolgálatában

Az ember korán felismerte a domesztikált állatokban azt a lehetőséget, hogy a békeidőn kívül, a gazdaságban betöltött szerepükön túl, az állatokat a háborúk során különféle egyéb feladatokra is felhasználhatja. Az I. világháborúban az állatok szerepe – a technikai vívmányok háborúban történő megjelenése következtében – már kettős volt: egyrészt a modern eszközöket, fegyvereket szállították a frontokra és a harcmezőkre, másrészt pedig még klasszikus harci eszközök is voltak.

Több mint száz éve alkalmaznak rendészeti célokra kutyákat. A modern rendőrség kialakulása megteremtette, hogy szervezett keretek között lehessen alkalmazni a kutyát. 1888-ban már a Scotland Yard is nyomkövető kutyákat küldött Hasfelmetsző Jack után, valamint őrző-védő ebeket rendelt a londoni szolgálatot teljesítő rendőrök mellé. A rendészeti célú kutyák módszeres kiképzése 1899-ben kezdődött meg Gent városában, Belgiumban. Hazánkban már a 19. század végén írásos anyagok jelentek meg a Magyar Csendőrség szolgálatában álló kutyák alkalmazásáról. 1913-ban megalakult a Magyarországi Rendőrkutya

Egyesület, majd egy évvel később, Esztergomban megrendezték az első rendőr-kutyatanfolyamot is.

A kutyákat először őrző-védő, nyomkövető feladatokra használták, majd a rendőr-kutyákat az igények megfogalmazódásával többek között kábítószer-keresésnél, halottak felkutatásánál is segítségül hívták.

Álláspontom szerint a világ rendőr-kutyáit, munkájuk alapján három fő csoport mentén kategorizálhatjuk:

1. csoport: elfogó-, tömegoszlató, őrző-védő;
2. csoport: kereső;
3. csoport: azonosító (nyomkövető és szagazonosító) kutyák.

Az első csoportba sorolt szolgálati kutyák feladatuk ellátása során a rendőri intézkedések biztosításában vesznek részt, míg a keresőkutyák egy meghatározott szagkomponensekből álló vegyületet (kábítószer, robbanószer stb.) keresnek. A harmadik csoportba tartozó kutyák ezzel szemben egy összetettebb feladaton dolgoznak, a „frissen” mutatott indító (azonosítandó) szagot keresik és követik, kiválasztják azt a többi, zavaró szag közül. Az egyes csoportok között átfedések vannak (például egy elfogókutya egy személy felkutatásánál keresőtevékenységet végez).

2. 5. A kereső kutyák és alkalmazásuk

A kábítószer elleni harc, a társadalomra és az egyénre veszélyt jelentő anyagok terjedésének megakadályozása, a drogprobléma megoldása többféle módon valósulhat meg. Az egyik ilyen fellépési mód a szervezett bűnözés ezen ága ellen, a kábítószer-kereső kutyák alkalmazása.

A terrorizmus ellen való nemzetközi szintű fellépés, a robbantások, merényletek megakadályozása indokolja a robbanóanyag-kereső kutyák alkalmazását világszerte. Az Amerikai Egyesült Államokban miniszteriális szinten 1998-2010-ig, összesen 72 speciális, robbanóanyag-kereső kutyával ellátott csapatot hoztak létre járművek, csomagok és személyek átkutatására. Az Európai Unióban is ugyanúgy biztosított, hogy a reptereken, a meghatározott biztonsági kockázatot nyújtó területeken a csomagokat, a járműveket, a személyzetet és az áthaladó személyeket átvizsgálják.

A tetemkereső kutya igénybevételére a keresőkutyák alkalmazási szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ahogy a nevükben is szerepel, ezeket a kutyákat emberi maradványok, holttestek felkutatására képezik ki.

A hatályos 17/2009. ORFK utasítás értelmében az őrkutyák személyek védelmére, valamint rendőrségi objektumok, területek őrzésére vehetők igénybe. Ezzel szemben az elfogókutyák feladatköre bővebb: az őrző-védő funkción kívül veszélyes személyek elfogására, valamint az objektumok átvizsgálására és az ott rejtőző személyek felkutatására, elfogására terjed ki.

A kereső kutyák munkájának bemutatásánál elemeztem a hatályos és releváns ORFK utasítást, többek között nemzetközi kitekintéssel is vizsgáltam az egyes feladatokra használt kutyák munkájának összevetéséhez.

2. 6. Az azonosító kutyák és alkalmazásuk

Az azonosító kutyák alkalmazásakor, tekintettel arra, hogy változó mintával (szaggal) dolgoznak, amely összetétele nehezen ellenőrizhető, törekedni kell a megbízhatóságra, a folyamatok pontos meghatározására, az eljárások dokumentálására. A nyomkövető és szagazonosító kutyák munkáját a kezdetektől kétségbe vonták a fenti okok miatt, az eljárásjogi problémák is ezen a két területen a legszembetűnőbbek.

A nyomkövető kutya képes az elkövetők, személyek, tárgyak felkutatására az általuk hátrahagyott „szagnyomok” alapján. Ahhoz, hogy a bűnüldözés szolgálatába állítsuk a kutyákat, megfelelő kiképzés és motiváció szükséges. A nyomkövető – speciális feladatot ellátó (szakosított) – kutyák hosszú időn keresztül a katonaság, rendőrség első számú, feladatorientált kutyái voltak. Napjainkban szorultak csak háttérbe, mióta a keresőkutyák iránti igény a globális bűnözés hatására megnőtt. A városiasodás, a mesterséges (beton, aszfalt) utak szintén megnehezítették a nyomkövetés elvégzését.

A bűncselekmény helyszínén hátrahagyott emberi szagmaradványok és a potenciális gyanúsított(ak) személyi szagmintájának összehasonlítására a szagazonosító kutya képes. A helyszíni szagmaradványok összehasonlítása alapján lehetséges sorozat-bűncselekmények megállapítása is. A helyszíni, valamint a személyi szagminták szagkonzervekben történő tárolása lehetővé teszi az emberi anyagmaradványok hosszabb ideig történő megőrzését, így a későbbi (sokszor hónapokkal a bűncselekmény elkövetése után történő) szagazonosítás elvégzését. A szagazonosítás de iure a felismerésre bemutatáshoz hasonló. Ennek értelmében az összehasonlító eljárásnál biztosítani kell az inkriminált mintákon kívül a hasonló időben, helyen és körülmények között szerzett szagmaradványok, személyi szagminták azonosításban történő részvételét. Ez biztosítja az eljárás függetlenségét és a garanciális szabályok betartását.

A szagazonosítás nemzetközi gyakorlatát is elemeztem. Eltérések figyelhetők meg mind a szagrögztítő eljárás, mind maga az azonosító eljárás protokollja között. A legfontosabb, hogy olyan eljárással dolgozzunk, amely kizárja, illetve minimálisra csökkenti a kutya befolyásolhatóságát az eljárás során és a legbiztosabb választ adja annak eredményéről az elrendelő szervnek, a hatóságnak.

2. 7. A kereső és azonosító kutyák munkavégzési tárgyai

Az azonosító és kereső kutyák munkája során különböző anyagok szagát kell megtanulnia, felismernie a kutyának. A fejezet ezeket a szagokat, anyagokat mutatja be, amelyek a munkavégzés eljárási tárgyaként értelmezhetőek.

Az új pszichoaktív anyagok megjelenése komoly problémát okoz, mind a fogyasztók egészségi helyzetét tekintve, mind az anyagok felderítését illetően.

Az új anyagok megjelenése átalakított a piacot, nehezítette a kábítószer-kereső kutyák munkáját. Tekintettel arra, hogy az új szereket gyorsan és olcsón lehet előállítani, komoly kihívásokkal kell szembenézni azok felderítésénél. Ha a kutyának megtanítunk egy kábítószer, majd a piac gyors reagálásának köszönhetően annak kémiai összetétele megváltozik, a kábítószer-kereső kutya már nem fogja felismerni az újonnan létrehozott, de egyes komponenseiben megegyező anyagot. Egyes országokban, így nálunk is bővítik azon kábítószeres listáját, amelyeket tanítanak a kutyáknak, hogy eredményesebben dolgozhassanak és alkalmazkodjanak a 21. századi kihívásokhoz.

A robbanóanyagok detektálásának gyors és olcsó formája folyamatos kutatási terület, azonban elmondható, hogy jelenleg egyik műszer sem képes olyan biztonsággal elvégezni a feladatot, mint a robbanóanyag-kereső kutyák.

Az emberi élet befejeződésével megkezdődik a test bomlása. A halál után az alábbi elváltozások figyelhetők meg a testeken: a hullafoltok kialakulása, sápadtság, hullamerevség, kihülés, rothadás, illetve bizonyos esetekben macerálódás, mumifikáció, hullaviasz és tőzegcserzés alakulhat ki. Előbbieket korai-, míg utóbbiakat késői hullajelenségnek és azok módosulatainak hívjuk. Fontos kiemelni, hogy az emberi tetem szaga tehát nem egyéni, azaz nem hordozza az adott személy egyedi jellemzőit, hanem az a tetemre általánosságban jellemző, ezért is keresésről beszélünk, hiszen a kutya szagmemóriából dolgozik és egy adott „elegyet” kutat fel a terület átvizsgálásakor. A hullakereső kutyák tehát az összes, emberi bomlás folyamatához (5 fázis) köthető szagkombinációra vannak kiképezve. Fontos

megjegyezni, hogy, ha a holttest száraz (mummifikáció) vagy nedves (akár vízben) környezetben helyezkedik el ugyanúgy képes jelezni a kiképzett kutya annak jelenlétét.

Az ember (test)szaga tehát három összetevőből áll: a mirigyek váladékából, a folyamatosan leváló hámsejtekből, valamint a bőr baktériumflórájából. Az egyénre jellemző szag, sajátosság ezek összetételében, keveredésében keresendő. Az emberi szagot számos különböző tényező determinálja. A komplex egyedi szag összetevői között megkülönböztethetők úgynevezett

(1) primer, állandó, genetikailag determinált komponensek,

(2) szekunder, diéta- és/vagy belső környezeti hatásoktól (például különböző megbetegedésektől) függő komponensek, valamint

(3) tercier, külső környezeti körülményektől (például szappanok, dezodorok stb.) befolyásolt alkotóelemek. Az egyedi szagtérkép szempontjából a primer szagoknak van jelentősége, melyek állandóak életünkben, míg a szekunder és tercier szagok változhatnak. Az emberi szag illó, szerves anyag alkotórészeinek műszeres vizsgálata és azonosítása lehet a kriminalisztikai odorológia jövője.

2. 8. Kriminalisztikai tárgyú megállapítások

Látható a kriminalisztikai azonosítás bemutatásán keresztül, hogy a szagazonosítás egy speciális összehasonlító vizsgálat, mely irányulhat konkrét személyazonosításra, sorozatos bűncselekmények kizárására vagy megállapítására. Az azonosítás tárgyai biológiai eredetű egyedi anyagmaradványok. Az eljáró hatóság a felállított verziókat az eredmény alapján kizárhatja, illetve szűkítheti. Utóbbi kijelentésnél figyelembe kell venni, hogy a szagazonosítás eredményét több tényező is befolyásolhatja a kutya munkáján kívül. Az azonosság kizárása tulajdonképpen nem jelenti a tényleges nem egyezőséget a vizsgált tárgyak, szagok tükrében. Így ha a kutya szagazonosítása során negatív eredményt közvetít, az nem jár feltétlenül azzal a következménnyel, hogy a gyanú egy másik személyre helyeződik át, ahogy pozitív eredmény során sem jelenthető ki egyértelműen, hogy ő lehet az egyetlen gyanúsítható személy. Mindettől eltekintve az azonosítási elvek objektív törvényszerűségei tökéletesen megállapíthatók a szagazonosításra nézve.

Ahogy a szagazonosítás összevetése lehetséges volt a felismerésre bemutatással, úgy a nyomkövető kutya munkája is tágran értelmezve megfeleltethető a helyszíni szemlének.

A kriminálkinológiai taktika tárgykörébe sorolhatjuk a kereső kutyák munkáját is, hiszen az adott helyszínen végzik a keresést, azonban nem minden esetben tekinthetjük azt halaszthatatlan nyomozási cselekménynek.

Az egyes bűncselekmények sikeres felderítéséhez tartozó ajánlások, ismeretek összessége sorolható a kriminálmétodika tárgykörébe. Kriminálkinológiai oldalról vizsgálva, így ide sorolható minden olyan megállapítás, amely egyrészt a technika és taktikai oldalról hozott ismereteket foglalja magában a konkrét bűncselekmény, egy adott törvényi tényállás kapcsán, másrésztől speciális ismeretet is közvetít.

2. 9. Büntető eljárásjogi megállapítások és a kutyák munkájának joggyakorlata

A büntetőeljáráshoz kapcsolódóan először megvizsgáltam az emberi szagot mint tárgyi bizonyítékot és a szagazonosítás eredményét, annak bizonyítékként való elfogadhatóságát, valamint kitértem az egyes területek (nemzetközi) joggyakorlatára is.

A bűncselekmény helyszínén rögzített szagmaradvány tárgyi bizonyítási eszköznek tekintendő. Kiemelendő tulajdonsága abban jelölhető meg, hogy csak a de iure felismerésre bemutatáshoz hasonló, bizonyítási cselekmény kapcsán, azaz a szagazonosítás során dönthető el róla, hogy bizonyíthatja-e azt a tényt, hogy a terhelt a bűncselekmény helyszínén tartózkodott.

Elvetem, hogy a kutyavezető szakértőként járjon el, azt szaktanácsadóként helyes megnevezni, hivatkozva a poligráf alkalmazása során eljáró szaktanácsadó kötelező szabályozására is. A 2017. június 14-én elfogadott és várhatóan 2018. július 1-jén hatályba lépő új büntető eljárási kódex nem tartalmazza a szagazonosítást és azzal összefüggésben szaktanácsadó alkalmazását. Csakúgy nem, mint a kutyavezető tanúkénti kihallgatásának lehetőségét sem. Szaktanácsadónak továbbra is azt a személyt tekinti, aki a bizonyítékok felkutatásában, megszerzésében stb. vesz részt. Egyedül a poligráf alkalmazásánál ad lehetőséget szaktanácsadó igénybevételére. Ez alapján elmondható, hogy eljárásjogilag nyitott maradt az a kérdés, hogy ki is pontosan a kutyavezető.

A hazai nem teljesen szabad bizonyítási rendszer alapján a büntetőeljárás során felhasználhatók a törvény által meghatározott bizonyítékok, a bizonyítási eljárások pedig szabadon alkalmazhatóak. Ezt figyelembe véve tehát nem kötelező, hogy a bíróság figyelembe vegye sem a szagazonosítás, sem a nyomkövetés eredményét. Amennyiben a vád „biztos lábakon áll” előbbire nem is szokott gyakran sor kerülni.

Számos országban, ahol alkalmazzák a szagazonosítást mint összehasonlító eljárást, a bírói gyakorlat az elfogadhatóságát illetően különböző állásponton van. Nem figyelembe véve a jogrendszerek eltérését, alapvető elvárás, hogy az igazságszolgáltatás olyan természettudományi kísérletekkel megalapozott krimináltechnikai eszközöket, bizonyítási eljárásokat alkalmazzon, esetünkben a szagazonosítást, amelyek megfelelnek a jogbiztonság követelményeinek. Az eltérő bírói gyakorlatot, a szubjektív elemek részvételét minimálisra kell csökkenteni a büntetőeljárásban.

2. 10. A jelentősebb kutatások és a saját eredmények

A részletezett vizsgálatok felhívják a figyelmet azokra a jelenlegi hibaforrásokra is, amelyekre további kutatásokat kell folytatni, valamint bizonyítják annak szükségességét, hogy igenis van jelentősége az egyes vizsgálódási területeken multidiszciplináris kutatások lefolytatásának. Saját kutatásom is az utóbbi gondolat mentén született, így bemutatja az emberi szag hazai laboratóriumi körülmények között történő azonosítási lehetőségeit, továbbá megfogalmazza a további vizsgálódási irányokat.

Számos tényező befolyásolhatja a kutya azonosítási, keresési tevékenységét. Változhat a környezet, a kutyavezető magatartása, az adott napi kondíció is. Azonban fontos kiemelni, hogy nem csak az a kérdés, hogy a kutyák képesek-e az embereket megkülönböztetni szaguk alapján, hanem, hogy mi az a módszer, amely során a legkiválóbb eredményeket érhetjük el és hasznosíthatjuk azt a bűnüldözés érdekeit figyelembe véve. Az eddigi kutatások eredményeit célszerű lenne figyelembe venni és a gyakorlatba átültetni az eredményeket. (Gondolok itt például a kézmosás elhagyására szagmintavétel előtt, vagy más szagrögzítő eszköz használatára.)

Kutatásunk célja volt, hogy az emberi szagminták összetételét műszeres analitikai eljárással vizsgáljuk meg, és az eredményekből következtessünk arra, hogy helyettesíthető-e a szagazonosító kutya munkája a jelenlegi műszerek fejlettségi szintjének figyelembe vételével. Ahhoz, hogy több következtetést vonjunk le az emberi szagminták műszeres analitikai azonosítási lehetőségeit illetően, többszöri, párhuzamos minta vételezésére lenne szükség. Ezáltal megállapíthatnánk a minták közötti különbség mértékét, és azt, pontosan meddig tekinthetünk két mintát különbözőnek.

2. 11. A jövő lehetőségei

A *jövő kriminalisztikája* éppúgy foglalkoztatja a laikus társadalmat, akárcsak a szakmabelieket is. Gondoljunk csak a népszerű tv-sorozatokra, az olykor hihetetlennek tűnő eszközök, módszerek alkalmazására a bünfelderítéskor. A *kriminalisztika jövője* azonban már csak inkább a szakmai társadalmat érdekli, akik körében felmerül a kérdés, hogy tudunk-e haladni a korral és a szükséges ismereteket továbbadni a jövő generációjának. A tárgyalt fejezetben egyrészt bemutattam a fenti gondolatok mentén haladva az azonosító, kereső tevékenységek lehetséges alternatíváit, a felmerülő fejlődési lehetőségeket, valamint kitértem a kriminalisztika jövőbeli művelésének lehetőségeire is.

Az állatok bűnüldözési célzatú alkalmazása korántsem a múlt. A jelen és a jövő kriminalisztikáját továbbra is az állatok írják, amíg a kutatók nem hozzák létre azokat az eszközöket, műszereket, amelyek bizonyítottan felülmúlják azokat. A technika primátusával ellentétben tehát, ha ismerjük a természet adta lehetőségeket (állatok ösztönös viselkedésének kihasználása például a méheknél), a jelenben is tudjuk azokat már hasznosítani.

III. Az értekezés tudományos eredményei

3. 1. A tudományos eredmények összefoglalása

Az elmúlt évtizedek robbanásszerű technikai fejlesztései a kriminalisztikában, azon belül is a krimináltechnikában érhetőek tetten. Ezen fejlődésnek köszönhetően a bűncselekmény helyszínén található mikroméretű (sejtszintű) anyagmaradványok vizsgálata is lehetségessé vált. Már a 19. században megindultak a törekvések a kutyák szervezett rendőrségi (bűnüldözési) kereteken belüli alkalmazására. Az egyes speciális területek bemutatása, valamint az egyéb alternatív eszközök ismertetése alapján – legjobb tudásom szerint – jelenleg az adott feladatra kiképzett kutyán kívül nincs olyan megbízható műszer, amely hozzá hasonlóan aránylag magas szintű eredményességen működne.

A szagazonosítást, amely a leginkább vitatott eljárás az összes közül, ugyancsak a korábbiakban ismertetett kizárólag erre a feladatra kiképzett szolgálati kutya végezheti el. Az eredményesség, megbízhatóság növelése érdekében a 21. század forenzikus elvárásainak megfelelő további empirikus és laboratóriumi kutatások szükségesek, amelyek lehetővé tehetik a jövőben egy, a jelenlegi gyakorlattal összhangban lévő, de azon túlmutató, új

szabályozás megalkotását. Az eljárás eredménye felhasználható lehet majd a büntetőeljárás operatív és/vagy nyomozati szakaszában, nyomozati verziók alátámasztására vagy kizárására, másrészt pedig akár a bírói szakban is figyelembe vehető lehet majd mint bizonyíték. Mindezen pontok kiemelése, vizsgálata empirikus kísérletekkel hozzájárulhat az eljárás igazságszolgáltatásban betöltött szerepének növeléséhez.

A fentiekben ismertetett, az értekezésben bemutatott egyes területek vizsgálatát követően az alábbi önálló, új tudományos eredményeket, javaslatokat fogalmaztam meg.

3. 2. A tudományos eredmények hasznosításának lehetőségei

3. 2. 1. A jogtudomány számára hasznosítható eredmények:

- a szagazonosító, nyomkövető és kereső tevékenységet folytató kutyák munkájának elhelyezése a felderítésben és bizonyításban,
- (a szagazonosító) kutyavezető eljárásjogi helyének tisztázása,
- a szagazonosítás mint felismerésre bemutatás és a nyomkövetés mint helyszíni szemle összefüggéseire való rávilágítás,
- a kutyák munkájának elhelyezése a kriminalisztika hármas, illetve négyes felosztásában,
- a validitás, hibaszázalékok meghatározási problematikájának hangsúlyozása,
- a szag mint tárgyi bizonyíték hangsúlyozása.

3. 2. 2. A normaalkotó, (jogalkotó) számára hasznosítható javaslatok:

a) a szagazonosítás tárgykörében

- a szagazonosítás során a dupla vak módszer bevezetése a megbízhatóság növelése érdekében,
- a szagrögzítés metodikájának újragondolása, az ismert eszközök vizsgálata (szagrögzítő textil, acélmentes cső), majd a megbízhatóbb alkalmazása,
- az emberi szagok felkutatásáról szóló pontos összefoglaló,
- szagkonzervek selejtezési idejének újragondolása,
- a kutyavezető mint szaktanácsadó meghallgatásának lehetővé tétele a bírósági szakban,

- minden esetben videofelvétel készítése az eljárásról a megbízhatóság növelése érdekében.

b) egyéb tárgykörben:

- a klasszikus és a mantrailing módszer összehasonlítása, a mantrailing módszer lehetővé tétele,
- kiképzési eszközök vizsgálata a kereső kutyák alkalmazásánál (szintetikus előállított minták kipróbálása),
- a fajtákhoz igazított vizsgarendszerek kidolgozása,
- új, alkalmas fajták bevonása,
- fizikai terhelés növelése az eredményesség növelése érdekében,
- szaktanácsadói meghallgatás esetén elméleti továbbképzés a kutyavezetők részére.

3. 2. 3. A jogalkalmazás számára hasznosítható eredmények:

- a szagazonosítás és egyéb kutyák által ellátott feladatok validitási és megbízhatósági adatainak összesítése,
- az eljárások során előforduló hibatényezők feltárása,
- a nemzetközi joggyakorlat szempontjainak bemutatása,
- a szagazonosítás és nyomkövetés büntető eljárásban elfoglalt helyének meghatározása,
- a kutyavezető szaktanácsadóként történő meghallgatásának lehetősége.

3. 2. 4. Minden területre vonatkozó javaslatok:

- A módszereket (kiképzés, eljárás, gyakorlás, felülvizsgálat) minden egyes kutyánál pontosan kell dokumentálni, egységes gyakorlatot kell kialakítani a kutyavezetők véleményének bevonásával.
- A közös cél érdekében tudományterületektől és országhatároktól függetlenül kell kutatásokat folytatni.
- A kutyavezetővel való kapcsolat megerősítésének lehetősége. A szoros kötődés kialakítása növeli a munka eredményességét.

A jövő távlatai és maga az azonosítás tárgya is indokolja a kísérletek megkezdését. Az eredmények nemcsak hazai, hanem nemzetközi szinten is elismerést jelentenének, felvetnék

az eljárás esetleges standardizálását is. A határok megismerhetőségéről a tudományos együttműködés, az interdiszciplináris vizsgálat összetett képet adna az eljárásról. A kutyák szaglásának pontos megismerése nemcsak a kriminalisztika, hanem az egészségügy és a hadiipar területén is új lehetőségeket kínálna a jövőben.

3. 2. 5. A rendőrség marketingjéhez szorosan kapcsolódó javaslatok:

- A nyomkövető, kereső kutyákat és munkavégzésüket be kell mutatni iskolákban, pályaválasztási fórumokon.
- Oktató anyagok (rajzfűzet, bűnmegelőzési fűzetek) készítése külön korosztályoknak, amelyek szintén segíthetik a pályaválasztást.
- Az iskolai tananyagba történő beépítése a kutyák munkájának. (Például a kábítószer fogyasztás, bűnmegelőzés, bűnfelderítés, alkotmányjogi kérdések.)

IV. Summary

The criminalistics utilization of dogs can be interpreted in two areas such as investigation and evidence taking. The usage of dogs in criminalistics or criminalistics odourology has long been cultivated in Hungary as well, but summarizing monography has never been created yet.

The dissertation is based on the presentation of the dog as a living being and its location in the work of criminal proceedings. I have found it's very important to know the subject of the processing and to connect the (social) crime uncovering expectations with the effectiveness of the work, the results of scientific researches and also to control the application of the relevant legislations and norms.

The tasks performed by the dogs have been organized into identification groups depending whether they used their "odour memory" or detected the smell in the present. In case of the identification of the odour I have also examined the international development of the process disclosing the use of different approaches as compared to our country's.

At the analysis of the dogs working procedure I have also examined the human odours according to the present state of scientific affairs based on the latest researches. I have compared the odour identification, the line-up method as well as correlated the use of tracking dogs to the crime scene investigation. In both cases it could be stated that the tasks carried out by the dogs legally corresponded with the evidence procedure.

I have analysed the odour as physical evidence in aspects of criminal procedure. I have touched upon the handler's ambiguous procedural position and also presented cases involving odour identification and associated with miscarriage of justice. I have concluded - mostly due to the analysis of the Anglo-Saxon legal practice - that the analytical methods in case of odour identification are different and the legal practice can also vary from country to country (member states).

After the presentation of the researches disclosing defining results I have also presented my own research results in the instrumental analytical examination of human odours.

Henceforth I have written about the opportunities of using of alternative methods - appliance or bio instruments - that can contribute to the goal of criminalistics.

At the end of my dissertation I have outlined the proposals to increase the effectiveness of the dogs and after the review of technical literature and practical materials I also came to the conclusion that is calling criminalists into action.

V. A szerző publikációs jegyzéke

Magyar nyelvű publikációk

HORVÁTH Orsolya: A kábítószer-kereső kutyák alkalmazása. III. Fialatok EUrópában Konferencia Pécs, 2016. november 04-05. Sopianae Kulturális Egyesület Konferencia kötet. 219-229. o.

HORVÁTH Orsolya: A kriminalisztikai szagazonosítás. *Studia Iuvenum Iurisperitorum*. PTE-ÁJK, Pécs, 2012. 337-354. o.

HORVÁTH Orsolya: A kriminalisztikai szagazonosítás jelene és jövője. *Belügyi Szemle*, 2013/2. 88-101. o.

HORVÁTH Orsolya: A lengyel és a magyar szagazonosítás összehasonlítása. *Professzorok az Európai Magyarországért Egyesület*, 2014. 203-215. o.

HORVÁTH Orsolya: A szag, mint biológiai anyagmaradvány azonosítási lehetőségei. *Professzorok az Európai Magyarországért Egyesület*, 2012. 93-104. o.

HORVÁTH Orsolya: A természettudományok szerepe a kriminalisztikai szagazonosításban. In: Schaub Anita–Szabó István (szerk.): III. Interdiszciplináris doktorandusz konferencia 2014 = 3rd Interdisciplinary Doctoral Conference 2014. 1070 p.

HORVÁTH Orsolya: Az állatok hadi célú felhasználása a háborúkban, különös tekintettel a Nagy Háborúra. *Honvédségi Szemle*, 2015/3. 120-133. o.

HORVÁTH Orsolya: Az emberi szag jövőbeni kutatásának lehetőségei és korlátai. In: Gaál Gyula–Hautzinger Zoltán (szerk.): A változó rendészet aktuális kihívásai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2013. 395-399. o. (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények; 14.)

HORVÁTH Orsolya: Elvárható-e a jogalkalmazótól a természettudományos megismerés és érvelés kritikája? Adalékok a forenzikus odorológia tárgyköréből. Magyar Jog, 2015/4. 250-253. o.

HORVÁTH Orsolya: Néhány gondolat a robbanóanyag-kereső kutyák alkalmazhatóságáról. In: Gaál Gyula–Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2015. 161-167. o. (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények; 16.)

HORVÁTH Orsolya: Szemelvények a szagazonosítás nemzetközi gyakorlatából – Lengyelország.

In: Fenyvesi Csaba, Herke Csongor (szerk.): A munkát nem lehet eltitkolni: Tiszteletkötet Tremmel Flórián professor emeritus 75. születésnapjára. 101 p. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, 2016. 49-55. o.

HORVÁTH Orsolya: Szolgálati kutyák a rendvédelemben: a múlt, a jelen és a jövő lehetőségei. Magyar Rendészet, 2015/3. 59-71. o.

Idegen nyelvű publikációk

HORVÁTH Orsolya: Admissibility of evidence of scent identification-lineup in Hungary. Acta Universitatis Brunensis, Iuridica Vol. 534. 60-73. 2015.

HORVÁTH Orsolya: Forensic Application of Human Scent Identification. In: Róth Erika (szerk.):

Via scientiae iuris: International Conference of PhD Students in Law. 476 p. Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország, 2015.07.02-2015.07.04. Miskolc: Gazdász Elasztik Kft., 2015. 163-171.

HORVÁTH Orsolya: Угорський метод ідентифікації за запахом. (The Hungarian Method of Scent Identification Line-up.) CASOPIS NAUOA - SERIA PRAVO 2:(10) 1-9. (2014).

HORVÁTH Orsolya: Судова одорологія і пізнання у природничих науках. (Forensic Odorology and the Cognition of Natural Sciences.) CASOPIS NAUOA - SERIA PRAVO 3:(11) 1-20. (2015).

HORVÁTH Orsolya: Police dogs–servicing the security. SECURITY AS THE PURPOSE OF LAW – 3rd International Conference of PhD Students and Young Researchers. Vilnius: Vilnius University, 2015. 69-76.

HORVÁTH Orsolya: Short study on the comparison of the Polish and Hungarian scent identification line-up. Társadalom és Honvédelem, 2015/2. 65-72.

Egyéb tudományos tevékenység

HORVÁTH Orsolya: A kriminalisztika jövője. Konferenciabeszámoló. Magyar Rendészet, 2014/3. 105-108. o.

HORVÁTH Orsolya (szerk.): Helyszíni halottvizsgálat. Elméleti alapok és gyakorlati útmutató. Korszerű Családorvos Képzésért Alapítvány, Pécs, 2014.

Szabó István, Bohonyi Noémi, Haffner Tamás, HORVÁTH Orsolya, Márhoffer Nikolett, Molnár Emese, Pál Eszter, Schaub Anita, Varga Zoltán (szerk.): IV. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2015: 4th Interdisciplinary Doctoral Conference 2015, Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, Pécs, 2015.